

Lausunto

15.8.2022

VN/19529/2022
VN/19529/2022-OKM-5

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion taloudellisesta tutkimuskeskuksesta (VATT) annetun lain muuttamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiittää mahdollisuudesta saada lausua esityksestä.

Hallituksen esitysluonnoksen tarkoituksena on, että valtion taloudellinen tutkimuskeskus saisi käyttöönsä datahuoneelle tarvittavia aineistoja ilman yksittäisiä käyttölupia. Hallituksen esitysluonnoksen taustalla on ns. datahuoneen pilotointi. Mikäli muut kuin VATT:n tutkijat haluaisivat datahuoneen puitteissa tuotettuja aineistoja käyttöönsä, tulisi aineistojen saamiseen kyseeseen normaali käyttö lupa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö lausuu seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion taloudellisesta tutkimuskeskuksesta annetun lain 4 §:ää, jossa säädetään valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tiedonsaantioikeuksista. Lisäksi lakiin myös lisättäisiin uusi pykälä 4 a, jossa säädettäisiin tietojen säilytysajasta. Tarkoituksena on ollut tarkistaa VATT:n tiedonsaantioikeuksia niin, että oikeudet vastaavat perustuslain ja EU-säädösten nykyisiä vaatimuksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tuo esille, että koulutuksen keskeisistä tietovarantojen ja rekisterien ylläpitäjiä ovat sekä Opetushallitus että opetus- ja kulttuuriministeriö. OKM toimii yhdessä korkeakoulujen kanssa rekisterinpitäjänä korkeakoulujen valtakunnallisessa tietovarannossa (884/2017 luku 5). Opetushallitus toimii rekisterinpitäjänä muissa lain 884/2017 rekistereissä ja tietovarannoissa sekä varhaiskasvatuslaissa (540/2018) tarkoitetussa varhaiskasvatuksen tietovarannossa. Tästä syystä lausunnolla olevassa hallituksen esityksessä olisi hyvä mainita opetus- ja kulttuuriministeriö Opetushallituksen rinnalla silloin kun puhutaan koulutuksen tietovarantojen ylläpitäjistä, ks. esimerkiksi HE:n yleisperustelujen kohta 4.1. keskeiset ehdotukset.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että etenkin pykälätasolla on pyritty luettelemaan tarkasti VATT:n käyttöön tulevat eri viranomaisilta saatavat tiedot. Tämä saattaa aiheuttaa jäykkyyttä lain soveltamisessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että esimerkiksi koulutuksen osalta tietovarannot tulevat laajenemaan yhä enenevässä määrin. Esimerkiksi lakiin valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (884/2017) on lisätty oma luku 2 a oppivelvollisuusrekistereistä. Mainittakoon, että Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen hankkiman muun kuin säännellyn koulutuksen (Jotpa) -rekisteri on valmisteilla.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo.okm@gov.fi

Edellä mainitun johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö esittää, että voisi olla tarkoituksenmukaista vielä harkita onko mahdollista päästä sääntelyn osalta yleisluonteisemmalle tasolle, erityisesti kun otetaan huomioon tietojen käyttötarkoitus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö jättää harkittavaksi sen, että 4 §:n 9 kohdasta jätettäisiin pois maininta siitä, keneltä tiedot saataisiin, koska esityksen mukaisessa laissa ei säädetä tietojen luovuttamisesta vastaavasta rekisterinpitäjästä, vaan se määräytyy valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja varhaiskasvatuslain nojalla. Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää harkittavaksi, että esityksessä pidättäydettäisiin säätämään vain siitä, miltä osin VATT on oikeutettu saamaan tietoja salassapitosäännösten estämättä perusteluineen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää huomiota 4 pykälän 9 kohdan alakohtien a-d sisältöjen mahdolliseen päällekkäisyyteen. Alakohdassa a on mainittu opinto- ja tutkintorekisterilain (884/2017) opintosuoritus- ja tutkintotiedot, b-kohdassa varhaiskasvatuslaista Vardan-tiedot, c-kohdassa on mainittu yhteisvalintarekisterin (opiskelijavalintarekisterin) tiedot erikseen, vaikka niistä säädetään a-kohdassa mainitussa opinto- ja tutkintorekisterilain 4. luvussa. Näin ollen opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää harkittavaksi sitä, että kohta c yhdistettäisiin esimerkiksi kohtaan a, jolloin kohta c voisi jäädä kokonaan pois.

Pykälän d-alakohdassa on viitattu peruskoulua koskevaan lakiin. Kohdan mukaan peruskoulua koskevassa laissa on säädetty perusopetuksen tietovarannosta, jossa on tietoja perusopetuksen oppilaista, luokkajaosta, toimipaikasta ja arvosanoista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää huomiota siihen, että kyseisestä kohdasta ei käy selkeästi ilmi, mitä lakia tarkoitetaan peruskoulua koskevalla lailla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (884/2017) säädetään ns. Koski –tietovarannosta. Se sisältää valtakunnallisia perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opintosuoritus- ja tutkintotietoja. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat tallentaneet tiedot oppilaiden yksittäisestä opintosuorituksesta ja suoritetuista tutkinnoista. Tietovaranto sisältää myös tiedot opinto-oikeuksista sekä suoritettujen tutkintojen keskeisistä sisällöistä ja osaamisvaatimuksista. Tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä toimii Opetushallitus.

Opinto- ja tutkintorekisterilain 7 §:ssä 1 momentin 1-4 kohdissa säädetään, että perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot perusopetuslain mukaisessa opetuksessa olevista oppilaistaan mm. opetuksesta, johon oppilas osallistuu, opintojen aloittamisesta, väliaikaisesta keskeytymisestä ja päättymisestä, suoritetuista opinnoista ja niiden arvosanoista sekä päättöarvioinnista ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitetun rahoituksen laskentaperusteena olevat opetuksen järjestämisestä koskevat tiedot.

Edellä mainittuun viitaten opetus- ja kulttuuriministeriö jättää siten harkittavaksi ja jatkovalmisteltavaksi myös sen, että voisiko kohdat c ja d jättää kokonaan pois, jolloin niitä koskevat tietosisällöt tulisivat huomioiduksi kohdissa a ja b. Tällöin a kohdan mukainen sääntely voisi olla esimerkiksi seuraavankaltainen:

--

a) valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa (884/2017) tarkoitetuista tietovarannoista ja rekistereistä

--

Mikäli jatkovalmistelussa päädytään ehdottamaan tarkempaa sääntelyä tietosisällöistä, tulisi lainkohdassa nimettyjen tietojen vastata valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain sekä varhaiskasvatuslain mukaista sääntelyä.

Esityksessä ehdotetaan myös 4 a §:ää, joka koskee *tietojen säilytysaikaa*: ”Tutkimuslaitos voi säilyttää 4 §:ssä tarkoitetut tiedot niin kauan kuin se on välttämätöntä niiden tehtävien toteuttamiseksi, joissa tietoja käsitellään, jollei tietojen säilyttämisestä säädetä toisin tutkimuslaitosta koskevassa muussa laissa. Tämän jälkeen tiedot on hävitettävä, jollei arkistolaitos arkistolain (831/1994) nojalla määrää tietoja säilytettäväksi pysyvästi.” Opetus- ja kulttuuriministeriö ehdottaa, että viimeinen lause muotoiltaisiin uudistettavan arkistolain käsitteiden mukaisesti, esimerkiksi: Tämän jälkeen tiedot on hävitettävä, jollei arkistolaitos arkistolain (831/1994) nojalla määrää tietoja arkistoitaviksi.

Kansliapäällikkö

Anita Lehtikoinen

Hallitusneuvos

Marja Penttilä

Jakelu

Tiedoksi OKM NUOLI Nuoris- ja liikuntapolitiikan osasto
OKM KUPO Kulttuuri- ja taidepolitiikan osasto
OKM VAPOS Varhaiskasv. perusopet. ja vapaan sivistystyön osasto
OKM KTPO Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto
OKM LAMOS Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen osasto

VN/19529/2022-OKM-5

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: